

Deel 11: GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

De plaatselijke socialistische partij nam in 1895 voor de eerste maal, zonder resultaat, deel aan de gemeenteraadsverkiezingen met 3 kandidaten op de liberale lijst. De niet-verkiezing van socialisten was het gevolg van het stelsel van de 1,2,3 en 4 stemmen. J. Heyndels werd bij het overlijden van een liberale schepen als eerste plaatsvervanger in 1903 het eerste socialistisch gemeenteraadslid.

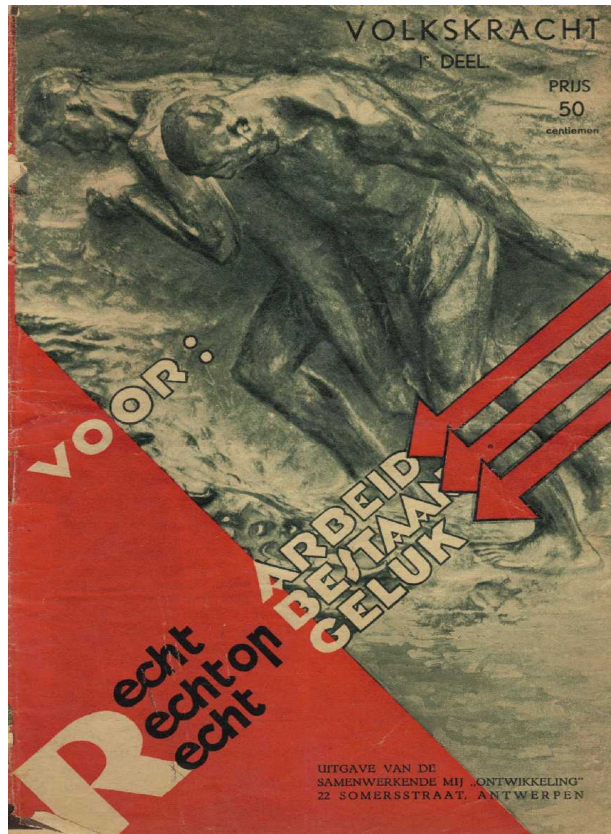
In 1899 werd bij gedeeltelijke verkiezingen een afzonderlijke lijst neergelegd en behaalden de socialisten 6,37% der stemmen (arbeiders hadden maar één stem) maar geen verkozenen. In 1903 behaalde de Werkersbond 15,99% der stemmen en terug geen verkozenen. In 1904: 23,70%, maar weer belette het onrechtvaardig meervoudig kiesstelsel dat een socialist zou zetelen in de gemeenteraad. Na de verkiezingen van 1911 behaalde de Werkersbond 21,30% en alleen Frans Gelders werd gemeenteraadslid. Hij veroorzaakt bij zijn aanstelling enige opschudding wanneer hij verklaarde dat hij de grondwettelijke eed tegen zijn zin aflegde omdat hij door en door republikein was. De strijd voor het

ALGEMEEN STEMRECHT

wordt in 1912-1913 ingezet met algemene werkstakingen. Deze acties worden onderbroken door de oorlog 1914-1918. In de Demokraat van 1 augustus 1914 verschijnt in dat verband een krachtig antimilitaristisch artikel onder de titel "Oorlog aan den oorlog". Vele vragen werden gesteld over de rol van de Duitse sociaal-democraten. Het boek van Mühlhausen over Friedrich Ebert, de eerste democratisch verkozen socialistische Rijkspresident, is op dat vlak verhelderend. Na de oorlogsjaren gaat in 1919 de ganse aandacht van de afdeling naar de verovering van het zuiver algemeen stemrecht dat voor het eerst wordt toegepast bij de verkiezing van de constituante. De socialistische partij wordt met 35% van de kiezers de sterkste partij van het kanton Vilvoorde, alsook de sterkste fractie na de gemeenteraadsverkiezingen van 24 april 1921 met zes verkozenen waarvan 2 schepenen. In april 1925 wordt Frans Gelders vader verkozen tot volksvertegenwoordiger. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1926 werden 11629 geldige stemmen uitgebracht waarvan de socialisten er 4204 bekwamen of 36% met 1 zetel winst of 7 zetels (4 katholieken en 4 liberalen). Een liberaal-katholiek schepencollege wordt gevormd. Te noteren dat de communisten (Stalinstrekking) en de frontiers zonder succes voor de eerste maal aan deze verkiezingen deelnamen. De eerste vrouwelijke socialistische verkozenen, Tina Hebbelynck, zetelt in de gemeenteraad. Tijdens de

CRISISPERIODE

van 1929 voert de afdeling een harde campagne op 2 vlakken: eensdeels tegen de verouderde economische en financiële opvattingen van de kapitalistische maatschappij via het Plan van de Arbeid van Hendrik de Man en anderdeels tegen Rex en het V.N.V. als totalitaire, fascistische bewegingen.

Volkscracht 1e deel - 1932

Volkscracht 2e deel - 1932

De partijafdeling had een zeer actieve antifascistische kern met als kenteken het Gebroken Geweer. In deze onzekere, woelige tijden vonden dan de gemeenteraadsverkiezingen van 9 oktober 1932 plaats. Van de 13866 geldige stemmen behaalden de socialisten er 5550 of 40% met 8 zetels (6 katholieken en 3 liberalen).

Weer wordt een antisocialistisch schepencollege gevormd. De socialistische oppositie spitst haar acties toe op volgende domeinen: gezondheid en openbaar nut; onderwijs, kunst en opvoeding; maatschappelijke werken; financiën. Maar de plaatselijke partijafdeling ageert vooral eensdeels tegen de dictatuur in Italië, Duitsland en Spanje, waarvan de politieke vluchtelingen door onze afdeling geholpen werden door solidariteitsacties, en anderdeels de extreemrechtse bewegingen in eigen land.

De plaatselijke verkiezingen van 9 oktober 1938 werden gekenmerkt door het afsluiten van een monsterverbond tussen katholieken en het extreemrechtse V.N.V. (Kristelijk Volksblok) met als doel de socialisten buiten de coalities te houden.

Het resultaat was het afsluiten van een bestuursmeerderheid tussen de B.W.P. en de liberalen. De socialistische partij was terug de grootste partij (5845 stemmen – 7 zetels en 3 schepenen). Bij de 7 verkozenen van de katholieken (5228 stemmen) was Karel Lambrechts (V.N.V.) die eind 1944 zijn burgerrechten verliest. Tijdens de

OORLOGSJAREN

heeft de Duitse bezettende overheid tijdens de periode van 28 mei 1941 tot 15 september 1944 de bevoegdheden van de gemeenteraad overgedragen op het schepencollege. De werking van de gemeenteraad was derhalve onbestaand. Belangrijk is ook dat de liberale burgemeester Frans Poot en 2 socialistische schepenen (Frans Gelders en Jan Nobels) door de Duitsers werden ontslagen in 1942. Zij werden vervangen door elementen aangeduid door de bezettende overheid. Na de bevrijding door de geallieerde legers in september 1944 hervatte de partijafdeling haar activiteiten vanaf oktober 1944. In een volgende bijdrage zullen de naoorlogse resultaten ontleed worden. Deze verkiezingen situeerden zich in een totaal gewijzigde maatschappij die meer en meer, op alle vlakken, enorm beïnvloed werd door de Verenigde Staten.

BESLUIT

Betoging tijdens de staking voor het algemeen stemrecht, Gent 1913 (bron: 1885 1985 Honderd jaar Socialisme een treugblik; AMSAB)

1) Het algemeen stemrecht heeft na de Eerste Wereldoorlog de doorbraak van het socialisme mogelijk gemaakt op gemeentelijk, provinciaal en parlementair vlak.

In dat verband kan nu de bedenking gemaakt worden waarom steeds meer burgers geen gebruik meer wensen te maken van het moeilijk verworven recht, vrij, hun vertegenwoordigers te kiezen. Dit is nog het enige echte moment van democratische inspraak van de enkeling. Stemrecht, stemplicht de discussie is open.

2) Het is een constante in de politieke samenwerkingsverbanden dat de katholieken of christelijken niet alleen hun diverse standen moesten verzoenen maar om tactische redenen een verbond aangingen met uiterst-rechts. De socialistische beweging heeft daarentegen

de lijstvorming met de uiterst-linksen of communisten steeds afgewezen.

3) Voor de gedetailleerde partijprogramma's en gevoerde politiek wordt verwezen naar de partijbrochures. Zeer belangrijk was steeds de school-politiek met de uitbreiding van het officieel gemeentelijk onderwijs als centraal thema.

Frans Gelders (foto uit 'Volkskracht' 1e deel 1932)

4) In 1945, 1946 werd het politieke tijdperk van Frans Gelders vader afgesloten. Hij heeft een invloed gehad op het partijgebeuren tijdens de eerste helft van de vorige eeuw. Niet alleen in de Vilvoordse politiek maar ook op het provinciale en nationale vlak. Op taalgebied is hij een onvoorwaardelijk verdediger geweest van de Vlaamse arbeiders, ook in de randgemeenten rond Brussel en binnen de politieke Franstalige Brusselse federatie. Hij was medeondertekenaar van het “Compromis des Belges” en was hoofdacteur bij de opstelling van de taalwetgeving van 1932.

5) In de plaatselijke politieke pers werd niet altijd kant geborduurd om de tegenstrevers te bekampen. Een voorbeeld is een schandig artikel verschenen in de liberale “Weergalm” over de socialistische vrouwen: “Zij zijn scheve, kromme, gebochelden. Met hun rokken tot boven de knieën lopen zij half naakt langs de straat. Het zijn wijven die uit een “kot” komen. Wijven die stonken

naar het afwaswater.” (Uit een vlugschrift “Aan de bevolking” van 1938).

6) In een geest van pluralistische openheid was ook de verhouding van de plaatselijke socialistische afdeling tot de christelijke arbeidersbeweging belangrijk. Gepoogd werd de gelovige arbeiders te overtuigen van de niet antigodsdienstige bedoelingen. Het “Front van de Arbeid” van Hendrik de Man bijvoorbeeld. Godsdienst is privézaak en het socialisme zou alle arbeidersverenigingen “ongeacht taal, ras, geslacht en geloof”. Latere initiatieven zullen op dat vlak nog volgen (Collard – van Miert), maar er is nog een lange weg af te leggen.

7) Ook de relatie met de gestructureerde niet-confessionele, vrijzinnige bewegingen, zowel op plaatselijk als nationaal vlak, is medebepalend geweest voor de door de partijafdeling gevoerde politiek. Een socialistische vrijdenkersbond “De Vrijmaking” werd gesticht in 1910 (de vlag werd geschonken aan het Vrijzinnig Centrum te Vilvoorde). De openbare onderwijspolitiek, het recht op de burgerlijke begrafenis, de viering van de buitenkerkelijke twaalfjarige volkskinderen met suikerkoeken en melkchokolade en de geboorteregeling waren belangrijke aandachtspunten.